

BA

CK.0000075355

THỊ ỦY - HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT
ÊN - ĐẢNG ỦY XÃ TIỀN PHONG

TIÊN PHONG

VÙNG ĐẤT ĐỊA LINH

NGUYỄN
OC LIỆU

NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN

**BẢN TUYÊN GIÁO THỊ ỦY - HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT
THỊ XÃ PHỐ YÊN - ĐẢNG ỦY XÃ TIÊN PHONG**

TIÊN PHONG

VÙNG ĐẤT ĐỊA LINH

**NHÀ XUẤT BẢN ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
NĂM 2017**

MÃ SỐ: 04 - 150
ĐHTN - 2016

MỤC LỤC

Lời giới thiệu.....	5
Sơ lược truyền thống lịch sử và con người Tiên Phong.....	8
Hoàng đế Lí Bí và quê hương Cô Pháp.....	10
Di tích lịch sử quốc gia đền Mục gắn với quê hương của vua Lý Nam Đế ở xã Tiên Phong, thị xã Phổ Yên.....	13
Di tích lịch sử quốc gia chùa Hương Ấp gắn với thời thơ ấu của vua Lý Nam Đế.....	16
Di tích đình, chùa Già Trung.....	19
Một số vấn đề về vùng An Toàn Khu (ATK) thời kỳ tiền khởi nghĩa (1939 - 1945).....	25
Chi bộ Đảng đầu tiên của xã Tiên Phong.....	29
Giới thiệu một số di tích lịch sử - văn hóa, cách mạng xã Tiên Phong, Phổ Yên, Thái Nguyên.....	31
Những hiện vật quý của lịch sử.....	36
Xúng danh đơn vị Anh hùng lực lượng vũ trang Nhân dân trong thời kỳ chống Pháp.....	39
Tiên Phong - Vùng đất ân tình.....	42
Cây đa đồng chí Hoàng Quốc Việt trồng ở Tiên Phong.....	44
Ngược dòng lịch sử.....	46
Cô Pháp - làng có công với nước.....	50
Các bà mẹ Việt Nam anh hùng của xã Tiên Phong thị xã Phổ Yên tỉnh Thái Nguyên.....	52
Truyền thống một gia đình cách mạng.....	55
Những đổi thay trên quê hương cách mạng ATK Tiên Phong.....	58
Tiên Phong giữ gìn bản sắc văn hóa lễ hội xuân.....	61
Hồ Gọi bạn Một sinh hoạt tinh thần của người dân xã Tiên Phong.....	64
Sự tích com hòm.....	67
Tôm cuốn Thù Lâm.....	68
Mùa xuân này đón ông về.....	69
Cổ hương.....	70
Cô Pháp quê người.....	71
Chùa Hương Ấp.....	72
Miền quê sâu nặng.....	73
Về quê Lý Bí.....	74
Quê hương vua Lý Nam Đế.....	75
Vua Lý Nam Đế.....	76
Tiếng chuông chùa Hương Ấp.....	77
Tự hào Phổ Yên.....	78
Lý Nam Đế.....	79
Đợi chờ.....	80
Tấm lòng vàng.....	81
Nhớ Tiên Phong.....	82
Tiên Phong.....	83
Men rượu, hương trà quyện đất linh thiêng.....	84
Những chiếc vành tre.....	85
Một người của quê hương.....	86
Cây đa kỷ niệm.....	87
Quê hương.....	88
Vùng đất địa linh.....	89
Thoát hiểm.....	90

BẢNG TỪ VIẾT TẮT

UBND: Ủy ban nhân dân
HĐND: Hội đồng nhân dân
VHNT: Văn học nghệ thuật
CCB: Cựu chiến binh
CLB: Câu lạc bộ
BCH: Ban chấp hành
THCS: Trung học cơ sở
HTX: Hợp tác xã

Lời giới thiệu

■ Nguyễn Văn Giáp

Bí thư Đảng ủy - Chủ tịch HĐND xã Tiên Phong

Tiên Phong là xã trung du của thị xã Phổ Yên, phía đông giáp hai xã Hoàng Văn và Thái Sơn của huyện Hiệp Hòa tỉnh Bắc Giang, phía tây giáp 3 xã, phường: Phường Đồng Tiên, xã Tân Hương và xã Đông Cao (Thị xã Phổ Yên), phía Nam giáp xã Hòa Sơn của huyện Hiệp Hòa của tỉnh Bắc Giang, phía bắc giáp hai xã Nga My và Hà Châu của huyện Phú Bình tỉnh Thái Nguyên. Đây là một vùng đất "địa linh nhân kiệt". Tháng 10 năm 2012 Ủy ban nhân dân tỉnh Thái Nguyên, Huyện ủy, Ủy ban nhân dân huyện Phổ Yên (nay là thị xã Phổ Yên) phối hợp với Hội khoa học lịch sử Việt Nam tổ chức hội thảo khoa học "Một số vấn đề về Vương Triều Tiền Lý và quê hương của vua Lý Nam Đế" đã xác định quê hương của vua Lý Nam Đế ở thôn Cổ Pháp, xã Tiên Phong, thị xã Phổ Yên tỉnh Thái Nguyên. Trải qua suốt chiều dài lịch sử, các thế hệ người dân xã Tiên Phong đoàn kết một lòng, can củ sáng tạo trong lao động sản xuất, anh dũng kiên cường trong chiến đấu, đã vượt qua mọi khó khăn gian khổ, xây dựng và bảo vệ quê hương đất nước. Truyền thống tốt đẹp đó càng được phát huy khi có ánh sáng của Đảng Cộng sản Việt Nam soi đường chỉ lối. Tháng 6 năm 1942 Chi bộ đầu tiên của huyện Phổ Yên (nay là thị xã Phổ Yên) được thành lập tại Tiên Phong, lấy tên là chi bộ C, được Trung ương Đảng và Xứ ủy Bắc kỳ chọn làm ATK thời kỳ 1939-1945, nơi che giấu, giúp đỡ nhiều đồng chí lãnh đạo Đảng và cán bộ cách mạng như đồng chí Trường Chinh, Hoàng Quốc Việt, Lê Thanh Nghị, Hoàng Văn Thái, Nguyễn Trọng Tình ...

Trong hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược, xã Tiên Phong vinh dự được đón tiếp nhiều cơ quan, đơn vị của Trung ương và địa phương sơ tán và đóng quân trên địa bàn như: Bộ Tài Chính, Trường ngoại giao, Trường đại học Ngoại thương, Bệnh viện Điện than, các kho của quân đội xây dựng trên địa bàn, được đảm bảo an toàn tuyệt đối. Ghi nhận sự đóng góp to lớn của Đảng bộ và nhân dân xã Tiên Phong cho sự nghiệp cách mạng. Đảng và Nhà nước đã phong tặng danh hiệu "Anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân" trong thời kỳ kháng chiến chống Pháp, quyết định công nhận là vùng ATK của Trung ương và Xứ ủy Bắc Kỳ cho Tiên Phong. Sau khi Miền Nam hoàn toàn giải phóng xã Tiên Phong tiếp tục chung sức, chung lòng cùng cả nước khắc phục hậu quả chiến tranh, phát huy tiềm năng thế mạnh của địa phương, tranh thủ mọi nguồn lực để xây dựng quê hương ngày một văn minh, giàu đẹp. Kinh tế tiếp tục được phát triển tích cực, an ninh quốc phòng được củng cố vững chắc, hệ thống chính trị vững mạnh.

Tiếp bước ông cha, các thế hệ người dân Tiên Phong không ngừng học tập, lao động sáng tạo, nhiều người đã phấn đấu có học hàm, học vị giáo sư, tiến sĩ, thạc sĩ... và trở thành cán bộ lãnh đạo từ Trung ương đến cơ sở, góp phần xây dựng quê hương đất nước.

Để tìm hiểu thêm truyền thống lịch sử vẻ vang, tự hào của vùng đất Tiên Phong, được sự nhất trí, tạo điều kiện của Thị ủy, HĐND - UBND thị xã Phổ Yên, sự giúp đỡ trực tiếp của Ban

Tuyên giáo Thị ủy Phổ Yên, Hội Văn học Nghệ thuật thị xã Phổ Yên phối hợp với Ban Chấp hành Đảng bộ xã Tiên Phong biên soạn cuốn sách "Tiên Phong - Vùng đất địa linh" để tuyên truyền, giáo dục truyền thống vẻ vang cho các thế hệ người dân Tiên Phong. Hơn nữa, cuốn sách thể hiện đạo lý "Uống nước nhớ nguồn" và lòng biết ơn sâu sắc của thế hệ hôm nay với các thế hệ đi trước đã anh dũng chiến đấu, hy sinh và những công hiến to lớn cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam anh hùng. Xác định trách nhiệm của mình, mỗi cán bộ, đảng viên và người dân tiếp tục học tập, lao động sáng tạo xây dựng quê hương Tiên Phong ngày một văn minh giàu đẹp.

Cuốn sách đề cập đến những vấn đề truyền thống anh hùng cách mạng, có không gian và thời gian suốt chiều dài lịch sử. Trong quá trình biên soạn không tránh khỏi những hạn chế, thiếu sót. Hội Văn học Nghệ thuật thị xã Phổ Yên và Ban Chấp hành Đảng bộ xã Tiên Phong rất mong nhận được ý kiến đóng góp của các đồng chí và bạn đọc để cuốn sách hoàn thiện hơn trong lần tái bản sau.

Ban chấp hành Đảng bộ xã Tiên Phong và Hội Văn học Nghệ thuật thị xã Phổ Yên xin chân thành cảm ơn Ban Thường vụ Thị ủy, HĐND - UBND thị xã Phổ Yên, Ban Tuyên giáo Thị ủy Phổ Yên, các tác giả tham gia xây dựng cuốn sách, cùng toàn thể cán bộ, đảng viên và nhân dân xã Tiên Phong đã giúp đỡ để hoàn thành cuốn sách ■

*“Đất xưa linh địa Giã Năng
Cháu con bái vọng hương trầm sớm hôm
Trăm sông nước chảy về nguồn
Ngàn năm khắc khoải cố hương nhớ về
Đế Vương cũng một chốn quê
Núm nhau, hôn đất gọi về ngày xa”...*

Phan Thúc

Sơ lược truyền thống lịch sử và con người Tiên Phong

■Phan Thức

Chủ tịch Hội VHNT thị xã Phổ Yên

Xã Tiên Phong (ngày xưa là Tổng Tiên Thủ, thuộc huyện Hiệp Hòa, tỉnh Bắc Giang) là vùng đất có bề dày truyền thống văn hóa lịch sử và tinh thần yêu nước. Từ thời đồ đá, ở huyện Hiệp Hòa đã xuất hiện con người sinh sống, với những xóm làng đầu tiên hình thành dọc 2 bên bờ Sông Cầu. Thời kỳ vua Hùng, Hiệp Hòa thuộc bộ lạc Tây Âu, nằm trong bộ Vũ Ninh, thời thuộc Hán, Hiệp Hòa nằm trong huyện Long Biên thuộc quận Giao Chỉ. Thời Lý, Hiệp Hòa có tên gọi Phật Thệ, nằm trong phủ Bình Lỗ thuộc lộ Bắc Giang. Thời Trần, có tên gọi là Thiên Thị. Đến thời Lê mới có tên gọi chính thức là Hiệp Hòa thuộc phủ Bắc Hà. Năm 1821, phủ Bắc Hà đổi tên là phủ Thiên Phúc. Thời Nguyễn, Tiên Thủ là 1 trong 9 tổng của Hiệp Hòa. Đầu thế kỷ thứ XX, Tổng Tiên Thủ được cắt về huyện Phổ Yên tỉnh Thái Nguyên (nay là Thị xã Phổ Yên).

Theo cuốn "Địa danh và tài liệu lưu trữ về làng xã Bắc Kỳ" thì đến đầu thế kỷ XX Tổng Tiên Thủ gồm 4 xã: Tiên Thủ (gồm các thôn Cổ Pháp, Hào Sơn, An Trung (tức Yên Trung), Nguyễn Hậu), xã Thủ Lâm, xã Giã Thủ (gồm thôn Giã Thủ và Giã Trung), xã Xuân Trù.

Sau Cách mạng tháng Tám - 1945 thành công, đơn vị hành chính cấp Tổng được thay thế bằng cấp xã, Tổng Tiên Thủ được đổi thành xã Tiên Phong, thuộc Tổng Tiên Thủ, trước kia là Tiên Thủ, Giã Thủ, Thủ Lâm và Xuân Trù được chuyển thành các thôn, làng thuộc xã Tiên Phong. Năm 1953 xã Tiên Phong được tách thành 2 xã: Xã Tiên Phong (gồm thôn Cổ Pháp, Yên Trung, Hào Sơn, Nguyễn Hậu, Thủ Lâm, Bình Tiến) và xã Đại Xuân (gồm thôn Xuân Trù, Giã Thủ, Giã Trung và Đại Tân).